

Které přikázání je první ze všech?

1. čtení: Deuteronomium 10,12-22

Hlavní čtení: Marek 12, 28-34

Milé sestry a milí bratři v Pánu Ježíši Kristu!

Určitě dokážete vyslovit ta nejčastější novoroční přání. Myslím, že absolutní prim zde hraje zdraví. Hlavně to zdravíčko – a všechno ostatní už bude, nebo jak se říkávalo kdysi, to ostatní si nějak „nakrademe“. Na druhém místě bývá štěstí. Ale co je to vlastně štěstí? Myslím, že každý si ho definujeme trochu jinak. Zajímavé však je, že v tom seznamu ustupuje láska. Ne že bychom popírali její význam v životě. Ale možná jsme z lásky příliš často zklamaní, zranění. Uvědomujeme si, že láska je přece jen velký závazek a odpovědnost, kterou ne vždy dokážeme unést. A zároveň je to něco intimního, co nás činí křehkými a otevřenými. Já jsem za celé svátky dostal přání lásky jen od jedné devítileté holčičky a to o něčem vypovídá.

Když přijde zákoník za Ježíšem, ptá se, které přikázání je první ze všech? Otázky jsou v životě víry nesmírně důležité, proto jsme se zabývali nějaký čas zásadními otázkami Markova evangelia a hledali a zápasili o jejich nové uchopení a pojetí. Když zazní tato otázka po přikázání, které je první, nemyslí tím na novoroční přání. Spíše má na mysli oněch 613 nařízení a zákazů, do nichž byl rozebrán Boží zákon, aby vystihoval každý detail lidského života. Podle toho se řídila zbožná třída farizeů. Ale čím více pravidel, tím větší jistota, že selžeme, že se nám nepodaří dodržet všechno. A tak se logicky ptá, co je základní, zásadní a první.

A Ježíš – jako obvykle – překvapí. Nevede žádnou polemiku ani morální poučení. Odpoví univerzálně, ale zároveň věcně a jde k podstatě věci. Nejdůležitější je milovat. Přikázání lásky k Bohu je shrnutím zákona, které zaznívá v knize Deuteronomium v šesté kapitole jako Mojžíšův komentář k významu Desatera. A Ježíš k tomu přidává druhé přikázání z knihy Leviticus, z devatenácté kapitoly – milovat bližního jako sebe samého. Tedy nejdůležitější je láska k Bohu, k bližnímu a k sobě. Opravdu bez lásky to nejde.

Vztah k Bohu bez lásky je zákonictví, o jaké se pokoušeli právě farizeové. Kulticky byli sice čistí, ale srdcem daleko od Boha. Nepoznali Ho ani tehdy, když v Ježíši Kristu stál uprostřed nich a mluvil s nimi. A vztah k lidem bez lásky může sice přinést něco dobrého, ale je to jako chladné světlo. Svítí, ale nehřeje – a nemůžeme se zbavit pocitu, že něco tu nesedí. A tak možná to první, co bychom si měli přát, je láska.

Zdraví je jistě důležité – bez něj je život těžký, komplikovaný a často smutný. Ale zároveň zdraví často aspiruje na modlu číslo jedna v našem životě. Nechci se pouštět do polemiky, protože díky Bohu jsem ještě nepoznal, co je to těžká a vážná nemoc. Jen jsem něco odpozoval. Třeba když moje tchyně umírala na rakovinu. Byla v nemocnici, a když se blížil konec, dokázali jí tam účinně tišit bolest. A my nejbližší jsme u ní dokonce mohli přes noc zůstat v samostatném pokoji. Ale ráno rozhodla, že se jede domů. I když se lékaři obávali, zda vůbec přežije cestu a zda jí budou stačit dostupné utišující léky.

Nestačily. Boj s bolestí byl těžký. Ale během těch čtyř dnů se u ní vystříдалa celá rodina – její sestry, bratři, jejich děti. A my jsme prožili asi nejintenzivnější a nejkrásnější společný čas. Vydechla naposledy v kruhu lidí, které milovala. Smířená s nimi, s Bohem, se sebou i se smrtí. A tehdy jsem pochopil, že zdraví je fajn, ale nikdy nevydrží. To, co po člověku může a má zůstat, je láska. A ty dny byly naplněním skutečného štěstí – ne díky zdraví, ale právě díky lásce.

A tak to první a nejdůležitější v našem životě je milovat. Milovat Boha, bližního i sebe. Ale proč je to někdy tak těžké?

Pán Ježíš cituje přikázání lásky z vyznání, kterému říkáme „Šema Jisrael – Slyš, Izraeli!“ Dříve než můžeme milovat Boha, musíme Ho slyšet. Slyšet, že nás oslovuje, zve a volá k sobě. A Bůh opravdu mluví mnohokrát a mnoha způsoby. Ale někdy je to jako v příběhu o Eliášově cestě na Choréb. Někdy musí utichnout hlas silného větru našeho odmítání a odcizení. Musí ustát zemětřesení našich nejistot a obav a dohořet oheň našich pochybností. Abychom dokázali ztichnout natolik, že uslyšíme tichý šelest Božího hlasu. A to je okamžik, kdy Eliáš padá k zemi, aby naslouchal.

Potřebujeme se ztišit, aby hlasy našich povinností, úkolů a plánů byly na chvíli potlačeny. Abychom pochopili, že i my jsme partnery v rozhovoru s Bohem. Protože každý vztah – i ten Boží – začíná oslovením. A On nás oslovil právě jazykem obětující se lásky ve svém Synu Ježíši Kristu. Slyšíš to?

Dříve než můžeme milovat Boha, potřebujeme si uvědomit, kdo je Bůh – že On je jediný Pán. Jediný Pán. Není to vyjádření kvantitativní, ale spíše vyjádření ve smyslu výlučnosti. Dobře to vystihuje první Boží

příkázání: „Já jsem Hospodin, tvůj Bůh; já jsem tě vyvedl z egyptské země, z domu otroctví. Nebudeš mít jiného boha mimo mne.“ (Ex 20,2–3)

Jiného boha mimo mne – nebo přede mnou. Hospodin je Bůh jediný. Ale to si často uvědomíme až tehdy, když bohové, v něž jsme doufali, selžou. Až když ztratíme oporu v nich, až když poznáme své slabosti a svou odkázanost – paradoxně až tehdy se naše srdce otevírá k lásce k Bohu. Když i my voláme: „Věřím, pomoz mé nevěře.“ Když ze všech možností, v něž jsme doufali, zůstane Bůh – jediný Pán.

V úvodu k tomuto příkázání ještě zaznívá, že Hospodin je náš Bůh. „Náš“ je zájmeno, které vyjadřuje vzájemný vztah. On je náš a my jsme Jeho. Nějakým způsobem Mu patříme a On se nám dává. Tento vztah krásně vyjadřuje první otázka Heidelberského katechismu:

„Co je tvým jediným potěšením v životě i při smrti?“ A odpověď: (slovensky)

„To, že telom svojim i dušou svojou ako v živote tak i pri smrti, nie som sám svoj. Ale som vlastníctvom svojho verného Spasiteľa Pána Ježiša Krista. Ktorý svojou drahou krvou učinil dokonale zadosť za všetky moje hriechy a vykúpil ma z každej moci diabla. I zachová ma tak, že bez vôle môjho nebeského Otca mi ani jeden vlas nemôže spadnúť z hlavy, ale všetko mi slúži ku spaseniu. Preto ma aj ubezpečuje skrze Ducha svätého o večnom živote a činí ma podľa srdca ochotným a náklonným žiť odteraz Jemu.“

Vědomí, že patřím Bohu, který mě vykoupil, naplňuje můj vztah k Němu živou a činnou láskou. A tak dříve, než budeme schopni milovat Boha, potřebujeme vědět, že to On nás volá k sobě, protože touží být jediným Bohem našeho života, kterému chceme vděčně patřit. Protože víme, že Jeho láska stojí na Jeho oběti, kterou nás vykoupil.

A co naše láska k bližním? Ta je úzce propojena s láskou k sobě samému. Láska k sobě je jakýmsi klíčem k lásce k druhým. A proto je to těžké. Protože od chvíle, kdy jsme se začali zakrývat fíkovým listím a hrát falešnou přetvářku, si uvědomujeme, že láska nás demaskuje. V upřímnosti nás odhaluje, ukazuje nahotu naší duše. A proto se bojíme milovat – protože bychom museli být pravdiví. A to nás někdy zahanbuje a někdy se nám zdá, že nás to činí příliš zranitelnými.

Cizota a odloučenost jsou někdy naše skryše, ale zároveň i cesta k osamělosti. Někdy se bojíme milovat, protože nikdo nedokáže tak zranit jako ten, koho milujeme. Jenže lidé budou vždy zraňovat – stejně jako my budeme zraňovat, i když milujeme. Přes všechna rizika je láska to nejlepší, co můžeme ve vztazích prožívat. Jsme přece lidské bytosti – Bůh nás tak stvořil. Nestačí nám džbán vody či miska rýže. Pro naplnění života potřebujeme být milováni. A nejlepší cesta, jak to zakusit, je začít milovat sebe, bližního i Boha. Protože více než cokoli poznat, vyznat a zachovávat – je milovat. Jak říká apoštol Pavel: „A tak zůstává víra, naděje, láska – ale největší z nich je láska.“ (1 K 13,13)

Zákoník, když slyšel Ježíše mluvit se saduceji, poznal, že to, co Ježíš říká, je dobré. A tak k Němu přistoupil se svou otázkou: „Které příkázání je první ze všech?“ A na konci rozhovoru mu Ježíš řekne, že není daleko od Božího království.

Pokud rozumíme, že Ježíš má co říci do našeho života, pokud se Ho chceme ptát, co je důležité a první v našem životě, pak budeme prožívat to, co nás přibližuje k Božímu království a dává našemu životu dobrý směr. A možná se od Ježíše v našich rozhovorech s Ním naučíme milovat Boha z celého srdce, z celé duše a z celé mysli své – a bližního svého jako sebe samého. Protože ať jsme zdraví nebo nemocní, šťastní nebo smutní – láska je ta první a nejdůležitější.

Ukončím písní se slovenského reformovaného zpěvníku, která bude naší tichou modlitbou na závěr:

Skôr svetskej radosti hľadával som, teraz však len ty bud' v srdci mojom! Tvár svoju neskrývaj a môj hlas počúvaj, viac lásky, Pane môj, daj lásky viac! Či zošleš radosti, či trpký žiaľ, tými znameniami si povedal, aby sme volali a teba hľadali, viac lásky žiadali: daj lásky viac! Keď dôjdem tam, kde je pokoj a tíš, a budem môcť zložiť svoj ťažký kríž, aj vtedy v lúčení, v pokornom modlení, poviem Ti, Ježišu: daj lásky viac! Amen.